

KÜLÜGY-HADÜGY

Budapest, 1914. december 8.

SZEMLE

. évfolyam, 50. szám

A szerkesztésért felelős: Dr. Simon Elemér orsz. képviselő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VIII., Népszínház-u. 16

Előfizetési ára: fél évre 8 K, egész évre 15 K. Egyes szám 30 fill. Megjelenik minden kedden. Telefon: József 51-15

A HÁBORU TANULSÁGAI.

Irta: LUKÁCS GYÖRGY v. b. t. t.

Nagy és szomorú tanulsága a mostani világháborúnak, hogy a kultúra nem óv meg a háborútól. Még a mostani fejlett civilizáció mellett sincs biztosítva egyetlen nemzet sem a háború ellen, még akkor sem, ha maga a leggondosabban kerüli más nemzetek érdekeinek megsértését és tartózkodik minden provokációtól. Az állambölcsesség elve tehát azt követeli, hogy a békés kulturmunka közepette se feledkezünk meg a magunk biztosításáról, tehát már békében készüljünk elő a háborúra.

Az előkészültség alatt nemcsak azt értem, hogy legyen kellő számban kiképzett katonaságunk, legyen kellő mennyiségű lőszerünk és mindennemű hadi felszerelésünk, legyenek megerősített helyeink és hadihajóink, hanem értem azt is, hogy a nemzet olyan erkölcsi világban éljen és olyan testi erőben és rugékonyságban növekedjék fel, amely *békében mennél nagyobb kulturmunka kifejtésére, háborúban pedig a hadviseléssel járó testi fáradalmak és emésztő lelki gondok elviselésére* képesíti. Az antik görög nevelésnek voltaképpen két eszköze volt: a testgyakorlás és a zene. Még ma sem lehet okosabb programunk, minthogy a harmonianak azt a gondolatát igyekezzünk megvalósítani ifjuságunk nevelésében, amelyet az antik világ a testgyakorlás és a zene, mint a test és lélek képzés alaptényezőinek előtérbe helyezése által igen bölcsen kifejezésre juttatott.

A testi erő és rugékonyság kiképzésére újabb nevelési rendszerünk nagy gondot fordít. Helyesen van ez így. Csupán arra van még szükség, hogy az erő és ügyesség fejlesztése a *hygienikus ismeretek mennél alaposabb elsajátításával* legyen kapcsolatba hozva. Szükség van továbbá arra, hogy a hygienikus erő fejlesztés és fentartás a szorosan vett nevelési időszakon túl abban az életkorban is folytatva legyen, amidőn az ifjú keresővé és családfenntartóvá lesz, amidőn tehát testi ellenálló képességének fokozása nemcsak saját magának, hanem családjának, a reá szorulóknak is elsőrendű érdeke.

A szellem képzése, mennél nagyobb kulturfoknak elérése nemcsak a békés fejlődés idején bír fontossággal, hanem elsőrendű jelentősége van ennek a háborúra való kihatásában is, mert hiszen a szellemi képzettség a harcban való csüggedetlenségnek

a legnagyobb biztosítéka. Mennél nagyobb kulturájú valamely nemzet katonasága, annál inkább átértik a harcosok a háborúhoz fűződő nagy életérdekeket, tehát azt, hogy mily végtelen fontossága van a katonaság háborús munkájának, s annál inkább tudják értékelni a honmaradottak is azt, mily nagy szüksége van a hazának minden fiának, tehát az itthon maradottak részéről is mennél több áldozat hozatalára.

A test- és szellemképzésen kívül nemcsak békében, hanem háborúban is rendkívül nagy fontossággal bír a nemzet erkölcsi énjének kialakulása. Az erkölcsi erő szívósságot és ellenállóképességet kölcsönöz a jellemnek, a szilárd jellem pedig a hadi kitartás főtényezője és a hadi fáradalmak bírásának jelentékenyen megkönnyítője. Az erkölcsi tartalom emeléséhez lényegesen hozzájárul az *egyszerűségnek*, mint életprincipiumnak mennél nagyobb tiszteletben tartása. Egyszerűség az életmódban, táplálkozásban, ruházkozásban, egyszerűség a szokásokban és az élvezetekben mindmegannyi forrása a test egészségének és a jellem megacélozódásának. Az *egyszerűség nagy erények szülője békében s háborúban egyaránt.*

A nemzet emberanyagának testben, lélekben és erkölcsben harmonikus kiképzése a békének legfőbb feladata. Mennél inkább képes valamely állam, valamely nemzet ennek a feladatnak megfelelni, annál inkább tudja a békében kulturális és közgazdasági életét kifejleszteni és annál inkább tudja helyét a háborúban is megállani. Az *ilyen nemzetek szolgáltatták a győzők táborát.* Míg a testben gyöngé vagy elpusztult, lélekben ingatag, erkölcsben laza népek még akkor is legyőzetnek, ha hadi felszereltségük és előkészültségük még oly megfelelő is. De nemcsak az emberanyagának kell békében előkészülnie a háborúra, hanem a társadalmi és közintézményekben való berendezkedésnek is olyannak kell lennie, hogy az ne csak a békés előhaladás érdekeit szolgálja, hanem szükség esetén háborúban is beváljon, azaz segítőtje, támogatója legyen a harc tüzeiben küzdő seregeknek. E tekintetben klasszikus példaként szolgálhat az *egészségügyi berendezkedés.*

Az emberi együttélés szülőanyja az egészségi ártalmaknak. Az elszigetelten élő ember megközelítőleg sincs annyi egészsé-

gi ártalomnak kitéve, mint a tömegekben együttlakó, együttélő, egymással folytonos érintkezésben levő népesség. Természetes dolog, hogy a tömeges együttélésből származó ártalmak hatványozott mértékben érvényesülnek a háborúban, ahol sem idő, sem mód, sem alkalom azoknak az egészségügyi rendszabályoknak a megvalósítására, amelyek az együttéléssel járó ártalmak tovaterjedésének meggátolására szolgálnak. A háború hatványozza az egészségi ártalmakat és szinte ideális terjesztője a fertőző betegségeknek. Ahol napokon és heteken át mosdóvízhez jutni nem lehet, a hiányos táplálkozás és a testnek szükséges nyugalom hiánya folytán a test ellenálló ereje megcsökken, a hideg, a nedvesség, avagy a hőség ellen védekezni alig lehet, a hullák temetetlenül hevernek és feloszlásnak indulnak, ivóvíz nincs, vagy meg van fertőzve stb.: hogyan lehessen ott ama rendkívüli nagy tisztaságot és gondosságot kifejteni, amellyel egyedül lehet a fertőző kórok elharapózását megakadályozni? Már pedig az egészségügyi rendszabályok erélyes alkalmazása semmivel sem kevésbé fontos tényezője a győzelemnek, mint az, hogy minő haderőt tud egyáltalában egy nemzet kiállítani.

Az egészségügyi ártalmak legalább annyira, de a tapasztalatok szerint még nagyobb mérvben pusztítják a hadseregeket, mint az ellenség. Ennek igazolására álljon itt néhány adat. Az 1866-iki háborúban a porosz hadseregben 4908 ember pusztult el fertőző betegségben és 4450 fegyver által, az 1877-78-iki orosz-török háborúban az orosz hadseregben 58,794-en haltak el fertőző betegségben, 34,742-en pedig a csatatéren estek el, a krimi háborúban 31,615 franciát és 7382 angolt fertőző betegségek pusztítottak el, míg a harcmezőn csupán 20,240 francia és 1761 angol esett el, a tonkingi háborúban a franciák 1599 embert vesztettek fertőző betegségek folytán és csak 82 esett el a csatatéren. Folytathatnám még ezeket a statisztikai adatokat, melyek mindegyike azt bizonyítja, hogy a fertőző betegségek (typhus, cholera, vérhas, stb.) órási pusztítást visznek végbe a háborúban, nagyobbab, mint az ellenséges golyók és ágyulövegek.

Már békében elő kell tehát készülni azokra a fokozott követelményekre, melyek

ket a háboru egészségügye megkiván. Mert ha ez az előkészület nincs meg, akkor a háboru borzalmas pusztításaival egyidejűleg, főleg pedig háboru után újabb, talán még iszonyubb csapások következnek a polgári népességre szétterjedő járványok pusztítása: folytán.

A háborura egészségügyileg való előkészítésnek két nagy teendő köre van: egyfelől a sebesültek és betegek gondozásának munkája, másfelől a fertőző betegségekkel szemben való küzdelem. Mi, a mostani háboru kezdetén bizony nem eléggé bővelkedtünk a sebesült és beteg katonák ápolására szolgáló kórházakban, de azután olyan imponálóan nagyszabású tevékenység indult meg a hadvezetőség és a társadalom részéről, hogy most már nemcsak hogy bővelkedünk kórházakban és üdülő intézetekben, hanem meglegedéssel konstatalhatjuk azt, hogy oly roppant számu férőhely áll mindezen intézetekben rendelkezésünkre, hogy a férőhelyek egy része nem egyszer üres. Nem baj ez, mert legalább teljesen biztosak lehetünk abban, hogy egy-egy nagyobb ütközet után kivétel nélkül minden sebesült beteg katona megkaphatja a szükséges ápolást és gondozást.

A fertőző betegségek ellen való védekezésünk sem volt kellőleg előkészítve a háboru kitörésekor, pedig egész biztossággal lehetett arra számítani, hogy erősen fellépnek a fertőző betegségek, és pedig annál inkább, mert a velünk közvetlen harcban álló ellenséges államok — úgy az orosz, mint a szerb — a mienknél kisebb kulturával bírnak, úgy hogy náluk a fertőző betegségek békeben is állandóan és elég bőségesen szedik a maguk áldozatait. Most már a fertőző betegségek behurcolása ellen is nagy apparátussal védekezünk, aminek legeminensebb példájául utalok arra, hogy határszéli városainkban nagyszabású cholera megfigyelő-állomások rendezettek be. A háborunak már eddigi folyama alatt is nagyon sokat tanultunk a tekintetben, hogyan kell már békeben olyan higienikus berendezéseket teremtenünk, amelyeknek birtokában a háboruval kapcsolatban szükségkép nagyobb mértékben támadó egészségügyi veszedelmekkel megbirkózni képesek vagyunk.

Legyen szabad nekem is e tekintetben egy — azt hiszem — gyakorlati tervvel és eszmével fellépnem a nyilvánosság előtt. Mint nem orvos, nem vagyok szakember, azonban sokat és nagy szeretettel foglalkoztam szociál-higienikus kérdésekkel, a saját magam megfigyelésére és gyakorlati tapasztalataira alapíthatom tehát javaslataimat.

Az emberi életnek és munkabírásnak hasonlíthatatlanul legnagyobb ellensége a tüdővész, ez a fertőző népbetegség, amely évről-évre olyan tömeg munkáseletnek vet idő előtt véget, amilyen nagy tömegeket a ritkán dülő nagy háboruk sem pusztítanak el. Hiszen a mi hazánkban — folyton javuló közegészségügyi viszonyaink dacára — még mindig átlag 70—75 ezer a tüdővészben való évi elhalálozás száma. Nos, az emberiség ezen legnagyobb ellensége ellen 2—3 évtized óta világszerte a legintenzívebb küzdelem folyik. A küzdelem-

nek leghatékonyabb eszköze a népszanatóriumok intézménye, amely intézmény főleg Németországban nyert csodálatosan nagyszabású kifejlesztést, aminek imponáló nagy eredménye megnyilvánul abban, hogy 2—3 évtized alatt Németországban 50%-al csökkent a tüdővészben való elhalálozások száma.

Hazánkban is folyton erősödik a tüdővész ellenes küzdelem. Szívósan folytatja ezt a küzdelmet az a társadalmi egyesület is, amelyet 14 évvel ezelőtt az én csekélységemnek volt szerencséje alapítani: a József kir. herceg sanatórium-egyesület.

Amidőn a háboru kitört, hazafiui kötelességet véltem teljesíteni azzal, hogy egyesületem összes intézményeit a háboru szolgálatába állítottam. Hiszen most mindnyájunknak elemi kötelessége erőnk teljességével állani nagy önvédelmi harcunk szolgálatába és azok teljes megfeszítésével közremunkálni a dicső végcél, a győzelem kivívásában. Ilyen formán azután a József kir. herceg sanatórium-egyesület gyulai nagy népszanatóriumában: a József-sanatóriumban 300, debreceni nagy népszanatóriumában: az Augustia sanatóriumban 400, az ország különböző részeiben levő többi intézményeiben mintegy 300, összesen tehát állandóan 1000 sebesült és beteg katonát ápol és gyógyít.

A tüdővész-ellenes népszanatóriumok kiválóan alkalmasak arra, hogy háboru esetében katonai kórházak gyanánt működjenek. Mert a higiene minden követelményével el vannak látva és mert már eredetileg fertőző betegség elleni védekezés céljainak szolgálnak, mert hiszen a tüdővész is fertőző betegség. Ezek a sanatóriumok tehát nagyon megfelelnek a háboruban rendszerint nagy virulentiával fellépő fertőző betegségek ellen való védekezés céljainak is.

Ha már most egy tekintet vetünk arra, hogy békés időben miképpen van hazánk tüdővész ellen küzdő népszanatóriumokkal ellátva, bizony be kell vallanunk, hogy e részben még a kezdet kezdetén vagyunk. A József kir. herceg sanatórium-egyesület imént említett két népszanatóriumán kívül még csak a budakeszi erdőben levő Erzsébet királyné sanatórium és az gyógyi tüdőbeteg sanatórium (amely azonban csak az állami bányamunkások gyógyítására szolgál) olyan nagy intézetek, amelyek a tuberkulózis gyógyításával foglalkoznak, rajtuk kívül még néhány kisebb közintézet (Nagyvárad, Hódmezővásárhely) és 1—2 magán sanatórium szolgálja a tüdővész gyógyításának nemzeti nagy ügyét.

Evidens nemzeti érdek tehát, hogy a tüdővész ellen való védekezést sokkal nagyobb erővel karoljuk fel, mint az eddigelé történt, nevezetesen, hogy nagy számban állítsunk fel tüdőbeteg sanatóriumokat. Ámde merőben jótékonyaságból, önkéntes adakozás útján nem lehet elérni a kérdésnek olyan nagy szabásban való megoldását, aminőt annak nemzetfentartó nagy fontossága megkövetel. De honnan vegyük a pénzerőt ehhez a nagyméretű megoldáshoz?

Íme, itt az a pont, ahol a tüdővész ellen való nagyarányú és elhatározó véde-

kezés roppant horderejű ügyét kapcsolatba kell hoznunk a háboru egészségügyének kérdésével, illetőleg azzal a követelménnyel, hogy már béke idejében előkészítsük, tényleg létesítsük a háboru esetén szükséges egészségügyi berendezéseket. Azok a tüdőbeteg népszanatóriumok, amelyek békés időben hivatást teljesítenek a legpusztítóbb rémmel való megküzdés terén és erőteljesen közrehatnak az általános egészségügyi viszonyok javulására, háboru esetére a legpompásabb katonakórházak gyanánt használhatók és különös sikerrel tehetnek szolgálatot a háboruval járó fertőző betegségek ellen való védekezés körül. Es ha ilyen intézetekkel már békében rendelkezünk, ilyeneket már békében rendszeres üzemben tartunk: minő roppant előny a háboru esetén, ha ezeket a szabatosan menő üzemeket egyszerűen átkapcsoljuk a háboru szolgálatába és nem a háboru tenger baja, gondja között kényszerülünk hirtelen előteremteni a szükséges higienikus berendezéseket!

Ha tehát a hadsereg fejlesztésére fordított milliőkből évenként bizonyos, nem is nagy összeget fordítunk népszanatóriumok építésére, a hadsereg ennek a beruházásnak bőven learatja gyümölcsseit háboru esetén, mert akkor ezek az intézetek minden külön gond, baj, költség, berendezés nélkül hadi egészségügyi célokra rendelkezésre állanak.

Egyébként van egy másik jelentékeny anyagi forrás is, amely tüdőbeteg népszanatóriumok létesítésére felhasználható, sőt melynek egyenesen hivatása, hogy ily célokra fordítsassen. Érttem a munkásbiztosítás intézményét. A tüdővész legnagyobb kontingensét a munkások szolgáltatják, a munkásbiztosítás intézménye. tehát egyenesen feladata és hivatása, mondhatnám kötelessége ilyen tüdőbeteg népszanatóriumok létesítését anyagilag is elősegíteni. Ezen anyagi segítséssel nemcsak a munkásokkal tesz jót a munkásbiztosítás intézménye, hanem a saját anyagi előnyére is cselekszik, mert a sanatóriumban egészségét, munkaképességét visszanyert munkások megszűnnek a munkásbiztosítási intézmény állandó terhére lenni. Ha ehhez a két pénzforráshoz: a hadügyi kincstár és a munkásbiztosítás intézménye, harmadik faktornak hozzáveszem a társadalmi jótékonyaságot, oly hármass erőforrást jelöltem meg, amelyek felhasználásával rövid idő alatt egész nagy sorát létesíthetjük azoknak az intézményeknek, melyek békeben a tüdővész ellen való küzdelem nagy ügyét szolgálják, háboruban pedig a megsebesült és megbetegedett katonák ápolását és a fertőző kórok ellen való védekezés feladatát teljesítik. A katonaság és polgárság ügyét még fogalmilag sem szabad szétválasztanunk, hiszen a hadsereg nem elszigetelt kaszt, hanem maga a nép, amely a haza védelmére fegyvert fogott. Polgárság és katonaság ezen egységes voltának felel meg tehát az a követelmény is, hogy a béke idejében való egészségügyi berendezkedés háboruban a hadegészségügy szolgálatába álljon.

Majd ha Isten kegyelméből és vitéz hadseregünk dicső küzdelmei folytán győ-

zelmesen megvittuk ezt a mostani élet-halál háborút és nyugodalmasabb idők következnének, talán eljön annak is az ideje, hogy valóra váltsuk az itt most rövid körvonalakban előadott eszmét, amely arra tendál, hogy a népegészségügy legnagyobb kérdését a hadegészségügy követelményeivel összhangzó módon vigyük megoldásra.

Háborus felolvasások.

Az országos hadsegélyző bizottság felolvasásokat rendező albizottsága a fővárosban folyó évi december hó folyamán előadásokat rendez. Az első előadást december hó 8-án, kedden: báró Hazai Samu honvédelmi miniszter tartja: „A háboru tényezői” címmel. Az előadás a Főherceg Sándor-utcai régi Országház gyűléstermében, este 6 órakor lesz. Belépti díj: 1 korona, a hadsegélyző alapok javára. — Jegyek a hadsegélyző bizottság jelvényosztályában (Képviseelőház) és este a pénztárnál kaphatók. — Tíz koronáért az összes előadások látogatására jogosító állandó jegyek válthatók. Felülfizetéseket köszönettel fogadnak. A pénztárnál a Szövetségi hűség jelvényei is kaphatók, melyeknek tiszta jövedelme szintén a hadsegélyezés céljaira szolgál. — A további előadások sorozatát később teszük közzé.

Uránia tudományos színház a világháborúval kapcsolatban felolvasó ciklust tart (VIII., Rákóczi-ut 21.) minden vasárnap délelőtt 11 órakor.

Az első felolvasás december 6-án volt. Illusztris közönségnek mutatta be Molnár Viktor, az Uránia elnöke Lukács György feles kulturpolitikust, ki „A háboru tanulságai” címmel tartotta meg érdekes és értékes felolvasását. A szerző szíves engedelmével művének egy általános érdekű részletét lapunkban közöljük, abban a reményben, hogy e cikk keretében felvetett, nemzeti és katonai szempontból végtelenül fontos ideát a döntő faktorok is figyelmükre méltatják.

Az Uránia háborus ciklusának programja:

Dec. 13. Dr. Cholnoky Jenő egyetemi tanár: A harcterek földrajzáról.

Dec. 20. Dr. Méhely Lajos nemz. muz. osztályigazgató: A háboru élettudományi alapja.

Jan. 3. Dr. Tetétleni Ármán, ügyvéd: Ethikai és kulturértékek a háboruban.

Jan. 10. Pekár Gyula, író, orsz. képviselő: A harcban álló nemzetek.

Január 17. Dr. Sebestyén Károly író: A háboru és a költészet.

A budapesti magyar kir. Tudományegyetem szintén a háborúval kapcsolatos felolvasásokat rendez a központi egyetem-ület kupolatermében. December hó 11-én, este 6 órakor Mihályfi Ákos dr. és Magyary Géza dr. —; december hó 18-án este 5 órakor pedig Alexander Bernát dr. és Beöthy Zsolt dr. egyetemi nyilvános rendezés tanárok olvasnak fel. Vendégeket szívesen látnak.

VILÁGHÁBORU.

(Az előzményeket tartalmazó 29., 30., 32., 37., 39., 43., 44., 45., 46., 47., 48. és 49. számokat 2 K 40 fillér postaköltség ellenében megküldi a kiadóhivatal.)

A hadi események naplója.

November 25.

Az uzsoki szorosból az oroszokat kiverjük és súlyos veszteségeket okozunk nekik. A Dunajec alsó folyásánál szintén vereséget szenvednek.

Lodz és Lowicz melletti ütközetben a Mackensen tábornok vezérlete alatt álló német hadsereg 40,000 orosz katonát ejt foglyul, 70 ágyut, 160 lövészerkocsit, 156 gépfegyvert zsákmányol és 30 ágyut hasznavehetetlenné tesz. Az ütközetbe annak folyamán délről és keletről felvonuló erős orosz erők támadásai visszaveretnek.

Dél-Lengyelországban a harc mindinkább álló-harc jellegét veszi fel.

Lazarevac melletti szerb hadállásokat a 11., 73. és 102. sz. gyalogezredek ostromolják, Ljig melletti magaslatokat birtokukba veszik és csapataink elérik Kosjericet. Nyolc szerb tisztet, 200 gyalogossal foglyul ejtenek, három ágyut és ugyanennyi gépfegyvert megfelelő lőszerrel zsákmányolnak.

Német sikerek St. Hilaire-Souain mellett.

Az angol flotta a háboru óta elveszített 220 tisztet és 4107 tengerészt, ezenfelül 37 tiszt sebesült és 51 eltűnt, továbbá 453 tengerész megsebesült és eltűnt 2492

A törökök folytatják győzedelmes előnyomulásukat Batum felé; elfoglalják Morgult és Burtsikát lényeges hadizsákmányokkal.

A 209 tonnás „Nilus folyó” nevű török gőzös a Duna torkolatánál bolgár aknára fut és elsüllyed.

Az angolok Mezopotamiában, Baszratól felfelé, előnyomulnak.

Täbrisben — Északnyugat Perzsiában — török forrásból eredő hírek szerint 2000 orosz a benszülőttek lemészárolnak.

Marokkóban Jeniffra (Kurifra) mellett a franciák 33 tisztet, 850 embert és két ágyut veszítenek, a felkelés ellenük egyre terjed.

Az angolok Német-Nyugatafrikában vereséget szenvednek, 795 katonájuk elesik, köztük 141 angol.

Csingtau védőseregéből elfogott ma-

gyar-osztrák és német katonaság számát 4250 főre becsülik. „Kaiserin Elisabeth” cirkálónkról egy tiszt és nyolc tengerész megsebesült, nyolc tengerész meghalt.

November 26.

Cernowitzot csapataink ideiglenesen kiűritik.

A Kolubara folyótól keletre támadásaink tért nyernek.

Német sikerek az Argonnei erdőségben és francia vereség Apremontnál, Verduntól délkeletre.

Az 1899. évben épült 15,250 tonnás „Bulwark” nevű angol sorhajó 700 főnyi legénységgel, állítólag löporkamrájában történt robbanás folytán, elsüllyed.

Anglia eddig 19 hadihajót, köztük öt páncélos cirkálót és két sorhajót veszített.

November 27.

Sikeres német támadás Lowicznál, visszavert orosz támadás Nowo-Radomsktől nyugatra.

Szerbiában hadseregünk győzelmesen halad tovább, Uzicet bevesszük, úgyszintén a Siljak melletti szerb hadállásokat, 900 katona foglyunk lesz, elveszünk három ágyut.

A Vogézekben Apremont mellett és az argonnei erdőségben ismét német sikerek.

Havre-től északnyugatra a „Malachite” nevű angol gőzöst egy német tengeralattjáró elsüllyeszti.

November 28.

Homonnánál csufosan elverjük az oroszokat.

A német császár a keleti hadszínterre utazik.

Lodz melletti orosz támadásokat a németek visszaverik és sikeres ellentámadásokba mennek át.

Szerbiában előrehaladásunk közben elfogunk két ezredparancsnokot, 19 tisztet és 1245 gyalogost.

Yprestől délkeletre és Lenzől nyugatra francia vereségek.

Cap d'Antifer magaslatában a csatorna északkeleti partjához közel ismét elsüllyeszt egy német tengeralattjáró egy angol gőzöst.

A török támadás Batum irányában sikerrel halad előre.

A somali négek állítólag 1000 lovast küldtek Egyiptomba az angolok ellen.

A franciák az északnyugat Afrikában levő Észak-Togo német gyarmatot megszállják.

November 29.

A Lodz mellett megkezdett német ellentámadás eredménye: 18 ágyu és 4500 hadifogoly.

Darkehmentől nyugatra (Kelet-Poroszország) az oroszok támadásai súlyos veszteséggel megtörnek.

A Suvobor hegyet Szerbiában elfoglaljuk s vele együtt 1254 katonát, 14 gépfegyverrel.

November 30.

Przemysl elleni összes orosz támadások kudarcot vallanak.

Lodz mellett a németek újólag 9500 oroszot fognak el és további 18 ágyut és 26 gépfegyvert zsákmányolnak.

Döntő győzelem a Kolubaranál, a szerbek összes hadállásaiból kiverve, visszavonulnak.

Az utolsó offenzívánk megkezdése óta

19,000 foglyot ejtettünk és zsákmányunk 47 gépfegyver és 46 ágyu.

Az angol-egyiptomi hadsereg a suezis-csatornánál felvonul a török sereg ellen.

Bulgáriában két kiképzett tartalék évfolyamot szabadságnak és helyettük más két évfolyamot hívnak be.

December 1.

Lodz és Dowo Radomsk között a németekkel együttesen sikerrel támadjuk az oroszot.

A német vezérkar megállapítja, hogy november 11-től december hó 1-éig 80 ezer-nél több sebesületlen orosz katonát ejtettek foglyul.

A megvert szerb hadsereget erélyesen üldözzük.

Tripolis déli részén, Fezzanban, francia csapatok vereséget szenvednek.

December 2.

Belgrádot 5. hadseregünk hős katonái elfoglalják.

Srumitza és Demirkapu között a Vardaron átvezető vasúti hidat macedon bandák felrobbantják.

Anglia a hadjárat első négy hónapjában német tengeralattjárók által elveszített hét hadihajót és négy kereskedelmi gőzöst, tüzérségi harc folytán pedig három hadihajója és 50 kereskedelmi gőzöse ment tönkre.

Egyiptomban állítólag 34 ezer Kanadából szállított katona szállott partra.

Tunisban a mohamedánok fellázdáltak a franciák ellen.

A diplomáciai események és a háborúval kapcsolatos események naplója

November 25.

Az angol lapok ismét bírálgatják a flottájuk tétlenségét.

Egyiptomban az angol kormány a legszigorubb cenzurát lépteti életbe, nehogy a lakosság a határon történekről tudomást szerezzen.

A svájci kormány angol aviatikusok által Friedrichshafen elleni támadáskor elkövetett határsértésekből kifolyólag elrendeli,

hogyan a határt átlépő idegen repülőgépeket azonnal le kell lőni.

November 26.

Macedóniában egyre folynak a szerb kegyetlenségek; a bolgár közvélemény ezért egyre izgatottabb lesz.

Irországi lapok felhívják a lakosságot, tagadja meg Anglia javára a katonai szolgálatot.

A francia hadsereg új, világos kékes-szürke egyenruhát kap.

Az alkoholizmus a francia hadseregben egyre terjed.

November 27.

A német császár Goltz tábornokot a szultán szárnysegédévé nevezi ki és Zekki pasa török tábornok ugyanily minőségben a német császár mellé neveztetett ki.

Kalkuttában bombamerényletet követnek el egy angol kormányzósági tisztviselő ellen.

November 28.

A német császár Belgium kormányzójává Goltz tábornok helyébe Biesing lovag lovasági tábornokot nevezi ki.

A volt olasz külügyminiszter Visconti-Venosta herceg meghal.

A román országgyűlést megnyitó trónbeszéd, a hadsereg felszerelésére újabb kiadásokat helyez kilátásba.

Angol-Délafrika állami bevételei havi 12 millióval csökkentek.

November 29.

Vilmos császár Mackense tábornokot a „Pour le mérite” rendjellel tünteti ki.

Az orosz vezérkar jelentésében tartózkodást tanácsol az oroszok Visztula és Wartha közötti állítólagos győzelmé felől elterjedt túlzott hírekkel szemben.

Az első szerb hadsereg vezére, Bojovic tábornok, visszavonulása miatt nyugdíjaztatott s helyébe Misic tábornokot nevezik ki.

November 30.

Ő Felsőge Hindenburg tábornagyhoz és vezérkari főnökéhez, Ludendorf tábornokhoz üdvözlő sürgönyöket küld és Hindenburgot a 69. gyalogezred ezredtulajdonosává nevezi ki.

A képviselőház ülésén úgy gróf Tisza miniszterelnök, mint gróf Károlyi és gróf Andrássy felszólalásaikban a megérdemelt hódolattal dicsőítik hős hadseregünket.

December 1.

A cár a hadszínterre utazott.

A november 30-án végződött francia sorozás állítólag kedvező eredménnyel járt.

December 2.

A német birodalmi gyűlés egyhangulag öt milliárd márkát szavaz meg a hadjárat költségeinek fedezésére.

Franciaországban az oroszok lengyelországi vereségei nagy lehangoltságot okoznak.

Oroszországból újból forradalmi áramlatokat jelentenek.

Új csoport főnökök.

Haraszi Török Kálmán vezérőrnagy a honvédelmi miniszterium 2. osztályának vezetője, ezen miniszterium II-a. csoportjának és Belitska Sándor vezérkari testületi ezredes a honvédelmi miniszterium 1. osztályának vezetője, ezen miniszterium I. csoportjának főnökévé neveztettek ki.

Reflektor.

FOOTBALLOZÓ SEBESÜLTEK,

bár jótékony cél szolgálatában rugják a labdát, mégis komoly rovást küldünk a címükre! A háboru szolgálatában blaszfémia: a jótékony célú labdarugás. A lának e nagy időben nem lehet egyéb szerepe, mint erős, kitartó meneteléssel megközelíteni az ellenség hadállásait. Manapság pedig csak egyetlenegy férfias sportnak van jogosultsága: kiállni az ellenséggel szemtől-szembe. Aki pedig ott volt és sebesületlen visszajött: az igyekezzék minél hamarabb meggyógyulni és visszatérni a becsület mezejére. A gyógyulás lassu folyamának nem bizonyítéka a rugás művészete. Aki rugni tud, az harcolni is tud. Ne labdát rugjanak, hanem muszkát és szerbet verjenek . . . A nézőközönség pedig ne élvezzen és ne éljenzen! Mikor mindenki szenved, nincs jogosultsága a szórakozás szenvedélyének. És ha a háboru tartamára elülhetett a löverseny-sport szenvedélye, az ember-rugás szenvedelme is egyelőre megpihenhet. — Aki „bajnok” a harcmezőn is: az bajnok marad szívünkben továbbra is; de aki még ma is csak a rugásban kíván győzni: az nem bajnok, sőt: épp az ellenkezője. Az ilyen ur megérdemli, hogy klubja előbb ide-oda footballozza, aztán meg ki — golyózza . . .

o

AZ UJSÁG CSAK PAPIROS,

de csak akkor, ha a papíron — betűk vannak. De manapság az élénk és túrge estilapok „saját tudósítónktól” olyan több hasábos cikket közölnek, melyben csak — az aláírás van kiszedve, míg maga a cikk — üresen és vakon mered az olvasóra. Kérjük szépen: tudjuk, amit tudunk illik, mert — tudni illik e lapban is a mi napvilágot lát, előbb átrostálódik a cenzor-szifán (és megtörténik nem is egyszer, hogy a magja és nem az ocsuja marad vissza), de azért az olvasónak mi mégis telenyomott ujságot és nem — üres papírosít árusítunk. Azt se méltóztassék nagyon a fejünkhöz vágni, hogy a naponta megjelenő ujság az utolsó percben már nem segíthet a kellemetlen bal-eseten. Egyszerűen „töltelék”-ről kell gondoskodni és ezt legalább egy nappal előbb cenzurázni. Mindezt pedig nem hivatalan prókátorkodásból tesszük szóvá, hanem azért, hogy e vak és a szónak legszűkebb értelmében: üres cikkeknek ideges izgatottságot és rémületet terjesztő hatását az illetékes faktorok figyelmébe ajánljuk. Minden ijedt, szegény ember a maga „biztos forrásból” hallott rémhírecskéjét olvassa le az üres papírosról. A tömeglélekre rombolóbban hat a vak cikk, mint a hazug cikk. Tessék tehát megcenzurázni az — üres cikkeket!

lyezi; sőt némely orosz publicista annyira ment, hogy szembeállította az egész Európa hadseregével.

Az orosz lapok a világháború alatt statisztikával bizonyítják, hadseregük fölényét. A statisztikát a következőleg állítják fel: Oroszország lakossága 160 millió, ennek kétharmadrésze asszony, gyermek és öreg, egyharmadrésze pedig fegyverképes. Ezek szerint Oroszországnak több mint 50 millió fegyverképes polgára van.

Ennek a nevetséges felállításnak, amely kielejti Oroszország vagyoni készültségét, továbbá munició hiányát, ami az 50 millió katonához szükséges volna, csak az angol és francia sajtó esett áldozatául.

Az angol és francia sajtó híven átvette és közölte az orosz statisztikát.

Az orosz hadsereg verhetetlenségét és Oroszország biztos helyzetét, a berlini kongresszus után Andrássy Gyula külügyminisztersége alatt, — amikor szintén feszült volt a viszony Oroszországgal Bosznia-Hercegovina okkupálása miatt — Tatischeff orosz publicista, ki a berlini orosz nagykövetség magasrangú tisztviselője volt, következőleg ecsetelte: Ha bennünket ellenség támad meg, annak, ha eredményt akar elérni, legelsősorban Moszkvát kell elfoglalnia.

Ehez pedig Európa egész hadserege kevés, mind Napoleon sorsára jutna, Moszkváig annyi az erőd, és a természetes akadály, hogy képtelenség addig bármely ellenséges haderőnek eljutni.

Ezután a cikk után indult meg a szövetségi tárgyalás Franciaország és Oroszország között, amely tárgyalásokban Tatischeff nagy szerepet játszott.

Ugyilátszik Franciaország akkor már elfelejtette, hogy Napoleont nem az orosz hadsereg állította meg utjában, hanem az orosz tél, amely Napoleon hadseregét felkészületlenül találta. Napoleon ugyanis nyári ruhában — nyári felkészültséggel vezette hadseregét Moszkváig.

Most is az orosz sajtó az időjárásban bizik.

Napról-napra találunk cikkeket az orosz lapokban, amelyek azt hangoztatják, hogy a szövetségesek nem vontathatják fel ágyúikat és tréniüket a hó miatt. Elfeledik azonban azt, hogy a szövetségesek okultak Napoleon balsikerén és ellátták magukat szánokkal és minden olyan eszközzel, amely az orosz téllal megbirkózik.

Nagyhangu cikket közöl egy orosz publicista a Novoje Vremjában, egy beszélgetésről, amelyet még májusban Berlinben egy vezérkari ezredessel folytatott.

— Berlinben találkoztam — meséli e cikk írója — egy jó ismerősömmel, aki 15 évvel ezelőtt még hadnagy volt, most pedig ezredes a német vezérkarban. Ő maga elismerte a beszélgetés során, hogy az orosz hadsereg verhetetlen. Ezen meggyőződését azzal bizonyította, hogy az orosz hadsereg visszavonulásának nincs határa. Ha bevonulunk Varsóba, az orosz hadsereg visszavonulna Moszkvába, ha követjük őket Moszkvába, visszavonulnak Kazánba, Kazánból Szentpétervárra és így Vladivosztokig. A német hadsereg ezt a hatalmas visszavonulást nem tudná követni és

így lehetetlen az orosz hadsereget megverniük.

A hadsereg ellen az orosz sajtónak soha sem szabad irni, azt csak dicsérni szabad. Pedig az orosz hadsereg nagyon sok veszített háborút viselt. 1877-ben az orosz hadsereg sokkal erősebb volt, mint a japán hadseregben, dacára ennek katasztrofális veszteségeket szenvedett Sipkánál és Plewnánál. Osman basa itt tönkre verte az orosz hadsereget.

Ha az orosz hadsereg tényleg olyan erős verhetetlen, miért hagyta, hogy a berlini kongresszus alkalmával Andrássy Gyula akkori külügyminiszter diktáljon. Miért tűrte, hogy okkupálja Boszniát?

Miért vágta zsebre az orosz külügyminiszter Andrássy akkori kijelentését, „kiszönje meg Oroszország, hogy a monarkia nem használta fel a kedvező alkalmat?”

Az orosz külügyminiszter hallgatott, mert nemcsak érezte Andrássy igazát, hanem azt is tudta, hogy Andrássy háta mögött áll a monarkia erős és harcra való hadserege.

Tsalingarian Jakob.

Szerkesztői és kiadóhivatali üzenetek.

G. Péter segédjegyző, Biharrósa és Szécsi János Pola: mai számunk katonai tanácsadó rovatában válaszoltunk kérdéseikre. — Dr. B. Gézané, Budapest. A közölt adatok nem voltak helyesek és így utánjárásunk — mint azt a „Kérdezőkódések a hadbavonultakról” című rovatunkban is megírjuk — hiábavaló volt. Szíveskedjék a pontos adatokat nekünk újból megírni és akkor szívesen járunk még egyszer utána a kérdezőkódésének — K. Jolán, Alsókubin. Kérdésére már mai számunk katonai tanácsadó rovatában megtalálja a választ. — Gr. Bernát, Dusnok. Rockenstein Józsefről még eddig nem kaptunk hírt. Megsürgöttük.

Felelős szerkesztő:

Dr. SIMON ELEMÉR országgy. képviselő.

A lapot a „Külügy—Hadügy” lapvállalat r-t. adja ki.

Merkantil-nyomda (Havas és Lehner) VIII., Német-utca 27.

Tennis-rakettek, sport-eszközök, lovaglő- és sétabotok, tajték és borostyán dohányzószerek, önbortároló és hajnyíró gépek, zseb-kések, fésűk és kefék nagy választékban

HUBER J.

műsztergályos játék-áruházában
BUDAPEST, BAROSS-UTCA 47
Árjegyzék bérmentve.

HERMES

MAGYAR ÁLTALANOS VÁLTO-
ÜZLET RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

BUDAPEST IV.

Koronaherceg-u. 5 (Hermes-udvar).

Fiókpénztárak: V., Nádor u. 5. (Tözsdepalota); VII., Rakóczi-ut 20.; VII., Baross-tér 16. szám. — **Wien-i fiók:** I. Stock im Eisenplatz 3. (vorm. Felix Epstein).

Foglalkozik katonai házassági óvadékok beszerzésével és az e célra szükséges okmányok megszerkesztését és benyújtását díjmentesen végzi el.

A napokban megjelent:

HANTOS ELEMÉR

orsz. képv.

**A monarchia pénzügyi harc-
készültsége, mozgósítása és
hadviselése**

c. munkája, amelyet a Magyar Tudományos Akadémia idei nagygyűlése a Lévy díjjal jutalmazott.

A jelenlegi viszonyok között alig képzelhető munka, amely nagyobb érdeklődésre tarthat számot, mint Hantos műve, amely a katonai mozgósítás és hadviselés összes gazdasági és pénzügyi kísérő jelenségeit tárgyalja és kimutatja, hogy a monarchia nemcsak katonailag, hanem pénzügyileg is teljesen felkészülve néz elébe a háborús bonyodalmaknak.

◆◆◆ **Ara 3 korona.** ◆◆◆

Pesti Viktória Gőzmalom

Alapított 1866.

**A legmodernebbül berendezett malom, évi örlő-
képessége 1,500.000 métermázsa buza és rozs.**

KÜLFÖLD.

Beethman Hollweg.

Végre-valahára szóhoz jutott a nagy égzengésben és ágyudörgésben a politika. A német birodalmi gyűlés hallatta szavát. Beethman Hollweg minden szava a tettek dübörgésével esik a világtörténelem serpenyőjébe és jövődö krónikásoknak, ha e nagy idők oknyomozó jelenségeit kutatják, valóságosan világító szövétnék lesz e beszéd a nagy ködben és vak sötétségben, melyben mi magunk: a nagy idők tanui ide-oda botorkálva tévelygünk.

A német kancellár szárnyaló szavakat talált a végtelenül komoly pillanathoz. Mintha a vérnek és vasnak nagy kinyilatkoztatása — a bismarcki „mi németek csak az istentől felünk” — újra végig dübörgött volna a nagy német nemzet képviselője előtt:

— A világnak meg kell tudnia, hogy büntetlenül senki sem görbitheti meg német embernek még egy hajszálát sem.

E büszke szózat már régen ott szunynyadt minden németnek szívében, mert 60 millió ember megy inkább a halál elébe a becsület mezejére, de a rabszolgaság megkopaszított szegény életébe nem tud és nem akar egy sem beletörödni.

— Ki a felelős? ez a vezérmotivuma a nagy beszédnek és hogy a világtörténelem számonkérő szeke előtt legelőször Angliára és csak aztán Oroszországra mutat, annak éppen az az oka, hogy a világháboru centrumában: Berlinben hangzottak el e szavak.

A világháboru vészes-fergeteg viharában mi magyarok és osztrákok hűségese, lelkesen és ami a legfontosabb: vérünknek elcsurgó utolsó cseppjével, anyagi erőnknek legvégző megfeszítésével a nagy Németország mellett állunk és bár a háboru vészes dülása a monarkia területét éppen-séggel nem kímélte, azért mégis a világháboru egyetemes jellege a nyugati harc-téren dul, hol németek, franciák, belgák és azonfelül különböző színes hordák küzdenek a német roham ellen.

A föld legnagyobb ember-katasztrófájának világháborus jellegét tehát egészen bizonyosan Albion perfidiája irta e nagy idők okmánytárába, mert nincs benne semmi kétség, hogy Németország leveretése majd nem az egész világ egyesült, éppen Anglia kezdeményezésére. E szörnyű összeesküvésnek felelősségét német szemüvegen át már azért is Oroszország csak másodsorban viseli, mert Németországnak világhatalmi gravitációja legközvetlenebben és legelsősorban a brit érdekek szférájába ütközik. Németország életére leplezetlen őszinteséggel Anglia tör és hogy alávaló célját megvalósítsa, nem riad vissza még tropikus övek népeit is a nyugati harc-térre küldeni. Küldi pedig azért, hogy helyettük az igazi angol nemzet színe-virága otthon, az európai brit szigetvilágon maradhasson, hogy a City üzlethelyiségeiben és a londoni tengerészeti miniszteriumban meg ne szűnjön az alattomos aknamunka, mely idegen francia, belga, orosz, ázsiai,

afrikai, amerikai és ausztráliai vérrel újra egybe dagasztja a szétesésnek indult brit világhuralmat.

A francia revánzs politikát és a belga „szabadságharcot” egyetlen, kicsinylő gesztussal intézi el a német kancellár. Hiszen ezek még a német közvélemény előtt is nagyon érthető emberi motívumok. Összetörni, földre taposni lehet ezeket, de miattuk gyűlölettel és megvetéssel sujtani a legyőzötteket, a nemes német karakter nem tartaná magához méltónak.

Es itt a kancellár beszéde vakító reflektor fényvel világít bele a közelmúltnak sötétségébe. A mozgósítás legelső napjaiban a német roham ellenállhatatlansága legázolt maga előtt minden akadályt. Belgát, franciát, orosz egyformán gyűlölt és valamennyi egyenlően — csak ellenség volt. A rettenetes világkatasztrófa kitörésekor csak az ágyuk bömböltek és a fegyverek ropogtak; míg a diplomácia ijedten elhallgatott. A legfőbb hadvezetőség csak — ellenségről beszélt, aminthogy a csataterén nincs is egyéb, mint — ellenség: akár belga, akár orosz, akár francia, akár szerb, csak éppen: angol nem, mert ez a nemzet a háboru első etapjában sehol se volt, illetőleg: otthon volt.

Az 1870—71-es háboru dicső haditettei lobogtak a győzelmes német unokák hadoszlopai előtt. A múlt csatateréi újra életre támadtak, hogy a nagyapák fehércsontjait megöntözze az unokák vére. A franciák német gyűlölete épp olyan fékezhetetlenül ádáz volt, mint a német támadásnak feltartóztatatlan rohama. Minden megismétlődött és francia és német már hallgatóan megegyezett abban, hogy a világtörténelmi repriznek hatásos befejezése: újra Páris ostroma lesz. És így kellett volna lennie, ha a francia pátosz jelölhette volna ki a nemzeti sir helyét. Hiszen így még bukásában is: Páris lett volna az egész művelt világ fővárosa, szíve és utolsó érverése. Páris meghalt és vele meghalt nemcsak a gall kultúra és a glóir utolsó sugara, hanem meghalt a grandiózus — világháboru is. Páris után nincsen semmi, legfeljebb — újabb és nagyobb hadisarc. És a francia szavaló színház-iskolának örökre emlékezetes lett volna „Páris halála” és ha minden meghalt volna vele és mellette, azért a francia géniusz mégis feltámadt volna az — óda költészetben, mely pindároszi lendülettel zengte volna a világ legszépségesebb gyönyörűségének: Párisnak gyászos, komor végzetét és halálát.

Csakhogy a német haderőt nem romantikus poéták, hanem a modern haditudománynak legnagyobb zsenijeit és tudósait vezetik. Es a német főhadiszálláson ott van még a nagyon becsületes és nagyon eszes német diplomácia is. Mikor a mérföldes csizmákban járó halhatatlan német diadalok kissé megpihentek; egy lehiggadt, hívős, világos pillanatban kigyúlt a német döntő faktorok előtt e véres, borzalmas időknek már a történelem távoli perspektívájába beállított igazsága. És ebben a világos pillanatban feketén, sötéten állott előttük a mindig biztos háttérben mesterkedő Anglia, mely bizonyára ép bölrel és jó egészséggel élne túl még Páris halálát is. És ebben a pillanatban zsugorodott ös-

sze jelentéktelen epizóddá Belgium függetlensége és a francia revánzs okvetetlenkedése.

Páris jelentéktelen stratégiai állomással sülyedt. Nemcsak időben, de valóságban is ma már Brüsszel és — Belgrád után következik. Minden esetre Calaisval nem veheti fel a versenyt. A német vezérkar ma e városka ellen vezet leg hatalmasabb hadműveleteit, mert az angol világhuralomnak valóságos archimedesi pontja e francia helység. Ha e ponton a német hadsereg a lábát megveti, úgy kiforgathatja sarkaiból a brit imperiumnak mind az öt világrész fölött terpeszkedő hatalmát. Ezért reszket London és a végzet viharát közeledni látva, félre veri a harangot a német invázió ellen. Am minden hiába: a német kancellár a diplomata kötele. óvatosságával ugyan elhallgatja a végső célt, de éppen azzal, hogy a felelőség súlyos terhét országvilág előtt Anglia szeme közé vágta: máris sejtetni enged, hogy Németország nemcsak győzni, hanem büntetni is akar. Aki a tengerek veréret, annyi nemzetnek gyilkos harcra felbujtásáért bűnösnek találta, az e rettenetes istenitéletet nem nézheti végig biztos páholyból. A brit szigetvilág szüz talaját végig fogja még tapodni Németország lába és a világháboru megszűnik világháboru lenni akkor, midőn Anglia békét fog könyörögni Németországtól.

Akronnan elvetették e rettenetes háborunak viharmagvait, onnét kell fujnia a béke könyörgő fuvalmának!

Ennél méltóbb és igazságosabb befejezése nem lehetne a világháborunak még akkor sem, ha a német imperator lába előtt különben a rombadólt Páris vonaglanana.

„Páris megér egy misét”, de ennyi embervér csak az álnok és perfid Albion alkonyát festheti pirosra, ha nemcsak erő, hanem kérlelhetetlen és éppen ezért igazságos igazság van a német fegyverekben ...

Földes Artur dr.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS.

A *Külügy—Hadügy hetiszemle*, magas színvonalu, friss és érdekes katonai hetilap, mint ilyen a magyar sajtóban egyetlen. Összefoglalja a hét folyamán történt hadieseményeket, azokat vázlatokkal illusztrálva, szakszerűen magyarázza, hamis híreket cáfol, anélkül, hogy az igazságot leplezné, tájékoztat és felvilágosít; részletesen foglalkozik a háboru kísérő minden jelenséggel, a külföld hangulatával, a társadalom munkájával; előfizetőnek katonai tanácsokat ad, hadbavonult hozzátartozóiról híreket szerez és ad.

Előfizetési ára: félévre 8 korona
Égész évre 15 korona.

Mutatványszámot szívesen küld a kiadóhivatal.

Belgrád.

Utazásaim során egyszer eljutottam a szerbek fővárosába is. Akkor, 8 évvel ezelőtt, még rendben volt minden. Azt beszéltek, hogy az orosz japán veresége annyira megbénította, hogy 15 évre is szüksége lesz, mire ismét lábra állhat és valamely nagyhatalommal felveheti a harcot.

Ekkor még nem dolgoztak az orosz intrikák Belgrádban és szabadon járhatott a városban bárki; utlevelet nem kértek senkitől.

Utlevél nélkül, csupán egy igazolvánnyal indultam utra, hogy megtekintsem azt a várost, mely különleges földrajzi helyzete miatt már a középkorban is fontos szerepet játszott.

Egy kis történelmi visszapillantás tájékoztat bennünket arról, hogy hány ura volt már e Duna-Száva-parti helynek, mely már a rómaiak korában is ismeretes volt Singidunum néven.

A középkorban majd az avarok, bolgárok, bizanci császárok kezében, — majd a magyarok uralma alatt volt a város, melyet mi Nándorfehérvárnak nevezünk.

1456-ban Mohamed szultán ostromolta, melyet Szilágyi Mihály a vár parancsnoka védett. Segítségére Hunyadi János és Kapisztrán János siettek, akik a várat nemcsak felmentették, de a törököket fényesen le is győzték. Közben többször megkísérelték a törökök visszafoglalni a várat; de seregeink minden támadást visszautasítottak.

1521-ben számos ostrom visszaverése után, árulás következtében mégis török kézbe került Nándorfehérvár, melynek során aztán 167 esztendőn keresztül lengett a török félhold.

1688-ban a szövetséges hadak Savoyai Jenő herceg vezérlete alatt visszafoglalták ugyan a várost, de az 1699-ki karlócai béke értelmében újból mégis török kézbe került vissza.

1717-ben Savoyai Jenő ismét keresztény kézre juttatta Belgrádot, de 1738-tól fél évszázadon át megint csak a török a helyzet ura.

1789-ben Laudon tábornok visszaszerezte újból a várost, de a kedvezőtlen külügyi helyzet miatt II. Lipót császár három év múlva ismét a töröknek adta át.

1804-ben a szerbek a török uralom okozta sok szenvedés miatt fellázadtak. Karagyorgye (Petrovics) György a törököket kiűzte ugyan az akkori szerb fejedelemség területéről, Belgrád fellegvárát azonban ekkor is török őrőség tartotta megszállva. Karagyorgye lett a szerb hadsereg fővezére és Szerbia kormányzója, akit azonban I. Obrenovics Milos orv módon meggyilkoltatott. Milos 1816—1839-ig zsarnokskodott. Ebből az időből származott a halálos versengés az Obrenovics és Karagyorgye családok között az uralomért.

Véglegesen csak 1867-ben került le a török félhold a vár falairól, amikor a török lakosság is elköltözött Belgrádból.

Midőn 1882-ben I. Obrenovics Milos másod unokaöccse IV. Obrenovics Milán magát szerb királylyá proklamáltatta, Belgrád lett Szerbia királyi székhelye.

Egy verőfényes nyári hajnalon szálltam negyed magammal hajóra. Pancsovától víz ellen, felfelé halad a gőzöcsk. Midőn a kis Visujica szerb község mellett elhaladtunk, már kibontakoznak a távolban Belgrád házcsoportjai, gyárkéreményei; majd nemsokára egy nagyobb épület válik láthatóvá, három nagy kupolával. Megtudjuk, hogy ez a királyi kastély, a konak.

Elhajózzunk a belgrádi vár tövében. A törökök idejében épült, több méter vastagságú, kőből, téglából álló várfalak egészen leérnek a Dunapartig. Önkéntelenül is arra gondolunk, hogy mily óriási erősség lehetett ez a régi világban! Milyen biztonságban érezhették magukat a csapatok e mögött, midőn nemcsak a sziklatömbökre épített kőfalak, de a Duna és Száva is félköralakban védte ezt az északról oly imponáló benyomást keltő várost.

Majdnem 50 m-re emelkedik ki a Duna szintje fölé a fellegvár. Elképzélhetjük, mily kiváló helye volt itt a szerb és francia tüzérőrségnek a mostani szereplésükkor, ahonnan az egész magyar partot ágyúikkal uralhatták.

Hajónk bekanyarodik a Dunáról a Szávába és csakhamar kikötünk a belgrádi hajóállomásnál. Még igazolványunkat sem kerik tőlünk a szerb pénzügyőrök. Egyetlen fürkésző szem sem tekint felénk. Nyugodtan vágunk neki annak a keskeny, piszkos, meredeken emelkedő utcának, amerre magunk előtt a legtöbb népet látjuk felfelé haladni.

Megerkezünk a Kalimegdan-nak nevezett kerthez, mely az előkelő társaságok sétahelye. Ezen keresztül a hatalmas várfalakhoz jutunk, melyek nagyjában köralakban övezik a várost.

A széles várfalakba nyíló ajtókon át mind közelebről halljuk a kisérteties láncsörgés zaját, a nehézkes lépések csoszogását. A vár kazamatáiban a szerb rabokat tartják láncra verve. Azok snyilódnak itt, hogy mielőtt kiszabadulhatnának, a tüdővész pusztítsa el őket.

A várfalakon belül a lapos hegytetőn több épületet látunk egymás mellett. Itt egyes laktanyák vannak, továbbá a hadtestparancsnokság épülete is. Egy löporraktár előtt a közelben egy szerb őrtálló katonát pillantunk meg. Mint jellemző esetet óhajtom kiemelni azt a fegyelmetlenséget, melyet ekkor a szerb katonánál tapasztaltam: Megszólítjuk ezt a löporraktár őrt. Az szóba bocsátkozik velünk. Megkérdezzük, hánytölténye van? Válaszul kinyitja a töltenytáskáját, mutatja és a kezünkbe ad néhány töltényt; de ez nem elég, még ennél is többet produkál: válláról leemeli puskáját és kezünkbe adja azt is. Mikor azt kérdezzük, hogy nem büntetnék-e meg, ha ezt megtudnák, azt válaszolja, hogy a szerb katonaságnál ilyesmit nem bírálnak el oly szigoruan.

Tovább megyünk a várfokra és onnan élvezzük a kilátást a mi édes hazánk felé.

A Mihály fejedelem uton haladva a színház előtti térre érkezünk, melyen Belgrádnak talán egyetlen, de mindenestre legszebb ércszobra áll. Az 1868-ban meggyilkolt II. Obrenovics Mihály ércalakja hatalmas ménjén kelet felé tekint.

Csudálkozva állunk meg a királyi lak előtt. Csalódtunk. Megközelítőleg sem mutat annyit közelről, mint ahogy azt a hajóról látva elképzeltük. Az bizony csak egyszerű kastélynak mondható és nagyon távol áll attól, hogy palotának nevezhető. De azért láttuk ezt is és megtudtuk, hogy melyik volt a konaknak az az ablaka, melyből az orgyilkos tisztek Sándor király és Draga királyné holttestét a kertbe dobták.

A főkapu előtt két „diször“ áll. Mindkettő borotvátlan és piszkos ruházatu; ebben hasonlítottak egymáshoz. De míg az egyik bocsorban, a másik felszáru szijjas csizmában állt a helyén, addig az egyik rongyos nyakszegélylyel, a másik valami foszlányos kendővel nyaka körül igyekezett magát diszessé tenni.

A legénységgel ellentétben állott a tiszték ruházata, akik ismét feltűnően ragyogó lakkcsizmaikkal, elegáns, vasalt ruhájukkal vonták magukra a figyelmet.

Belgrád legszebb utcájában, a Milos fejedelem utcán van a katonai akadémia, melynek belső berendezését megfelelő alkalom és idő hiányában nem tekinthettük meg.

A város általában igen piszkos, poros „öltözetben“ mutatta be magát. Vajmi kevés gondot fordítottak a tisztaságra és azt is tapasztaltuk, hogy nem volt a városnak helyes érzéke a közegészségügy iránt. Csak egy esetet említek meg erre vonatkozólag: Egyik forgalmas uton (tehát nem egy eldugott mellékutcában), nyárson sütöttek egy birkát. A szél port, piszkot hordott a zsirtól csepegő husra, melyet az árus mocskos kézzel fogdosott és a vendékeknek 10—20 paráért (fillér érték) osztogatta az utca fűszerével bepácolt pecsenyét.

Kedvelt kiránduló helye a belgrádiaknak a Topcsider park, az ő árnyékos, rendezett sétányaival. Itt sem nyugtalanítja a bensülöttek az az érzés, hogy itt is oly helyen járnak, melyen orgyilkosok tanyáztak. Pedig 1868-ban Obrenovics Mihály fejedelemet a Karagyorgye párt emberei itt gyilkolták meg.

De letűnt az orgyilkos nemzet csillaga; utolérte a végzet, mert nem méltó arra, hogy az európai államok sorába tartozzék.

L. K.

Önkéntes Őrsereg.

A Külügy-Hadügy a jövő számtól kezdve új rovatot nyit, melyet készséggel bocsájt az „Önkéntes Őrsereg“ parancsnokságának és tagjainak szolgálatába.

E népszerű és kitűzött feladatát tökéletesen betöltő Őrsereg nemcsak a nemzet háliját, hanem a hadsereg elismerését és köszönetét is kiérdemelte.

A Külügy-Hadügy új munkatársait és olvasóit meleg bajtársi érzéssel köszönti a szerkesztőség.

Csendestengeri német birtokok.

Inkább kereskedelempolitikai, mint gazdasági fontossággal bírnak Németország csendestengeri birtokai. E számos kisebb-nagyobb sziget legnagyobbbrészt Ujguinea-tól északra és északkeletre fekszik és a Salamon, Bismarck, Samoa, Marschall-szigeteket, továbbá a Marianákat és Karolinákat alkotják. Eme sok száz szigetet számláló német birtok egész területe azonban csak 246.000 km², amiből az Ujguinea szigetén fekvő Vilmoscsászárföldre 179.000 km², a Bismarckszigetekre 52.000 km², a Salamonszigetekre 5000 km² esik. A benszüllött és Ázsiából bevándorolt színes lakosság számát hozzávetőleges becslések alapján 400.000-re teszik, 1910-ben a szigetvilágon 1404 fehér lakott.

A szigetek termékei: kevés fém (vas és

Az expedíció vezetője Tinsch Ujguinea-ban és a szigetvilág különböző részein felvonta a német lobogót, midőn Bamberger képviselő indiszkréciója folytán a dolog idő előtt Anglia és Ausztrália tudomására jutott. A két érdekeiben sértett állam felháborodása igen nagy volt és csak Bismarck tudta a fenyegető veszélyt elhárítani és a szigeteket mégis Németország számára biztosítani.

A birtokbavétel idejekorán történt, mert nem kevesebbről volt szó, mint a német kereskedelemnek Keletázsiban szilárd alapot biztosítani. Félő volt ugyanis, hogy az ébredő Kína és Japán későbbi hódításokat európaiak számára lehetetlenné fog tenni.

A két ázsiai hatalom ébredésével két részre oszlott a keletázsiai érdekltség csoportja. A benszüllött kínaiak és japá-

hatamasabb produkció. A két terület szomszédos és csak a Csendes-tenger választja szét. Természetes, hogy igyekezete itt támpontokat szerezni és hajóinak útját biztosítani. Hawaii, Tutuila és Gnam szigetek voltak az első szerzemények. Majd midőn a Filippinák hatalmukba kerültek, amerikai államférfiak folyton hangoztatják, hogy a Csendes-tenger fölötti uralom az Egyesült-Államokat illeti, ezen a tengeren fog a jövő kereskedelme fejlődni és a nemzetközi politika döntő csatákat vívni. Az Unio világhatalmi súlypontja itt fekszik.

Az esetleg gazdát cserélő szigetekre tehát elsősorban az Egyesült-Államok pályáznak. Leghatalmasabb ellensége azonban itt Japán, ezért régóta igyekeznek az Unio lerázni a sárga embert, ki mint valami parazita kapaszkodott birtokaiba és ott lassan kiszorította a fehér elemet. A gyűlölet mindinkább ellenük fordult, úgy hogy a japánok bevándorlása ellen az ismert törvényeket hozták. De nemcsak Amerikában, hanem a Filippinákban is terjedt a japán, úgy hogy itt is folyton surlódások és egyenetlenségek keletkeztek, melyek még két-három év előtt a világsajtót is foglalkoztatták. Japánnak túlnépesedése számára szüksége van e területekre.

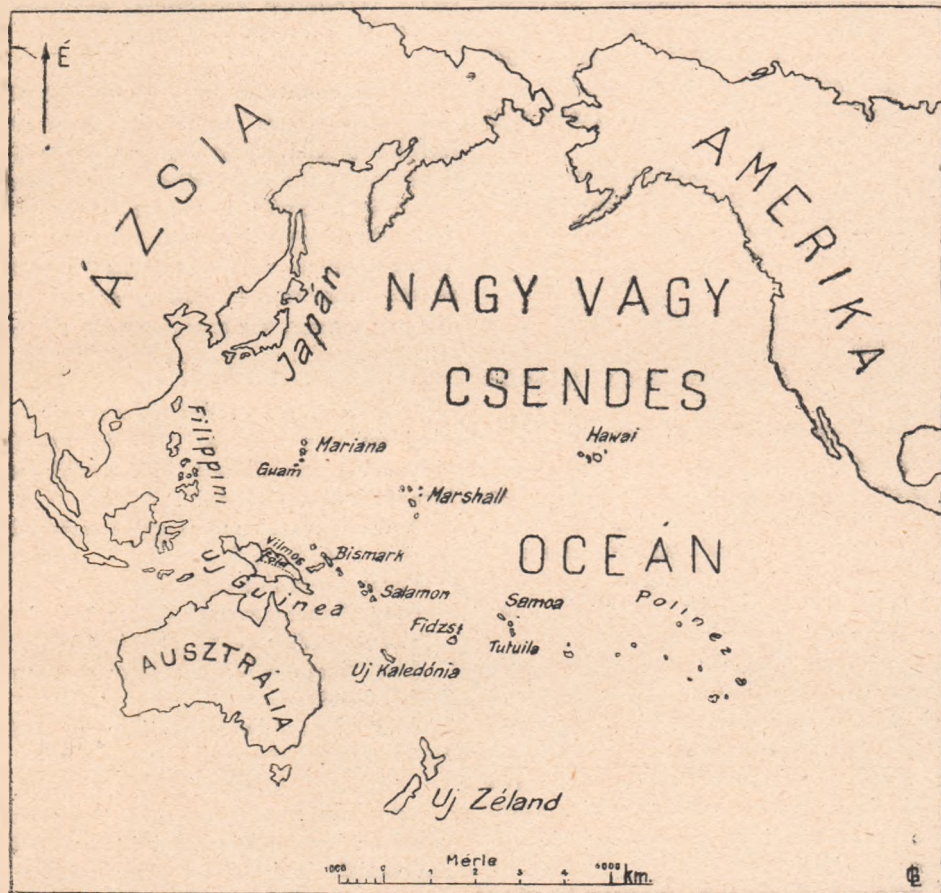
Amerika azóta megépítette a Panamacsatornát, amelynek biztosítására szintén szükséges, hogy a vele szemben és az Ázsia felé vezető úton fekvő szigetek ne kerüljenek oly hatalom birtokába, mely uralmát e tengeren kétségessé tehetné. Ez pedig csak Japán lehetne. Ez terjeszkedésével óriási áthatolhatatlan falat emelne Keletázsia és Amerika közt és az Uniót megfojtaná ama piacaitól, melyre ipari és kereskedelmi fejlődésére okvetlen szüksége van.

Érthető volt tehát a felháborodás, mely azt a hírt közölte, hogy Japán birtokába akarja venni a Bismarck és Samoa szigeteket, melyek ép Amerika érdekeit legjobban érintik. A Fehér Ház élénk jelentelek tanuja volt és ennek következményeképpen az Unio Japántól magyarázatot követelt. A legutóbbi hírek szerint a két hatalom közt megegyezés jött volna létre, de erről biztosat tudni nem lehet. Tény az, hogy azóta Amerikában élénk japánellenes hangulat uralkodik.

Az entente bizonyára nagy ígéreteket tett Japánnak. Mert ez utóbbi segítségét csakis súlyos ellenszolgáltatásokért nyújtja. Valószínű, hogy ezek közt voltak a német csendestengeri birtokok és ezekkel együtt a kereskedelmi terjeszkedés Németország helyében.

Valószínű azonban, hogy Japán az egyszerű ravaszágát nem alkalmazta jól. Az összes gyarmatok sorsa Európában fog eldőlni és ha a német győz, megtalálja annak útját, módját, hogy még a távoli Japántól is visszaszerezze birtokait, ha pedig megtörténnék az a valószínűtlen szomorú eset, hogy veszít, akkor is Amerika hatalmas vétő fog mondani és ha nem is az egész, de legalább is jó részét magának fogja követelni, s ha kell, háború árán is megszerezni.

Milleker Rezső dr.

arany) szandálfa, kakao, gyapot, kaucsuk, copra, kávé, gyöngyház. Sok sziget belsejét még eddig európai ember nem látta.

A csendestengeri birtokok megszerzése ugyanígy történt, mint az afrikaiaké: nagy hamburgi kereskedőházak élénk kereskedelmet üztek e szigetek lassan civilizálódó lakosaival. Hogy eme érintkezést biztosítsák e nagy cégek, a benszüllött törzsfőnökökkel határozott kereskedelmi szerződéseket kötöttek. 1884-ben pedig a Németbirtokom hivatalosan is birtokába vette e szigetcsoportokat.

Érdekes volt Ujguinea megszerzése. Midőn Ausztrália és Angolország eme óriási szigeten megvetették lábukat, Németország nem volt abban a helyzetben, hogy politikailag érvényesítse igényeit, hanem Hansemann kereskedelmi tanácsos gazdagságát alakított, amely tudományos expedíciót küldött ama titkos megbízatással, hogy a sziget meg nem szállott északkeleti részén a birtokbavételt lehetővé tegye.

nyokkal szemben a németek, angolok és amerikaiak állanak.

Azelőtt Oroszország is hatalmas küzdelmet vívott a Csendes-tengerért. Az északi, befagyott kikötők helyébe Mandzsuria birtokbavételével használhatóbbakat szerzett, vasutvonalak kiépítésével pedig igyekezett levezetőcsatornákat nyerni. Előrenyomulásában Japán idejekorán megállította.

Japán eme háborúval megkezdte a Csendes-tenger birtokáért való harcot, melynek célja a fehér birtokosok kiűzése az ázsiai vizekről.

A legrégebb kolonizátor e területen Anglia, mely Ausztráliából tört előre. Ezután következett Németország, majd az Egyesült-Államok. Ez utóbbiak terjeszkedésére Keleten nincs hely, mert hisz itt az öreg Európának is kevés kiaknázható gyarmatterületet nyújt. A bevándorlók természetes utirányát követve, minden aspirációja Keletázsia felé kell hogy irányuljon. Keletázsia lesz a legnagyobb gazdasági fogyasztó terület, és Amerikáé pedig a leg-

Katonai hírek.

December 2.

A Monarkia dicsőségesen küzdő hadereie világtörténelmi idöket élő napokban ünnepelte meg 66-ik évfordulóját ama nevezetes napnak, midön a Legfelsőbb Hadur vitéz hadseregének élére állott. Dicsőséges uralkodásának hosszú ideje alatt minden gondját és munkáját országai békés fejlődésének szentelte és a háboru rettenetes borzalmaitól mindenkor megakarta övni népeit.

És most uralkodása alkonyán Magyarország és Ausztria halálos ellenségei kényszerítik, hogy a Monarkia becsületének megvédésére, nagyhatalmi tekintélyének fentartására és területi épségének biztosítására, — hosszú évtizedek után — kardjához nyuljon és fegyverbe szólítsa népeit!

Első ellenségünk, akire sújtó pallosunkat felemeltük, már megtört. Sok diadalmas ütközet után, ellenálló képessége szétmorzsolva. Belgrád a mienk és nincs messze már az idő, mikor tökéletesen összetörve, megsemmisülve bhühödik vétkes könnyelműségéért.

Északon a dicső hadi tettek láncolata hoz fényt és becsületet a diadalmasan lobogó zászlóinknak.

Az utámunk jövő nemzedéknek számitalan hőstett fog tündöklő példa gyanánt szeméi előtt lebegni és a vérázattá csataterekből országaink ujult erővel fognak megindulni egy dicsőséges szebb jövő felé.

Esküjéhez hűen és mindenkor készen forrón szeretett Legfelsőbb Haduráért és egy nagyobb, hatalmasabb Magyarországért és Ausztriáért vért és életet áldozni, halad a véderő a hadak utjain. Ha a Seregek Ura úgy akarja és a csaták Istene továbbra is kegyes maradj hozzá: újabb és újabb sikerek felé tart, és győzelmet győzelemre arat.

Éljen a király! Éljen a haza!

Az udvari könyvtár hadi irodalmi gyűjtése.

A bécsi udvari könyvtár a most folyó világháboruval bármiképpen összefüggő irodalmi munkálatok gyűjtését határozta el. Különösen azok a nyomtatványok becsesek, amelyek nem kerültek a sajtó piacára, hogy így a késő utókor ezen irányban is becses adatokhoz jusson. Ezen törekvés azonban csak úgy fog eredménnyel járhatni, ha az udvari könyvtár ezen mozgalma a társadalom minél szélesebb rétegében fog támogatásban részesülni. Az udvari könyvtár igazgatósága ez uton is a nagyközönséghez fordul kérelmével, kijelentve, hogy minden legcsekélyebb küldeményt is hálás köszönettel nyugtáz.

Üdülőhely Meránban.

A merani üdülőkerületben tiszték és legénység részére 1200 hely biztosított magánosoknál. Tiszték ingyenes hely elnyerése iránti kérelmükkel az innsbrucki katonai parancsnoksághoz forduljanak.

Ha az üdülőhelyek nem ingyenesek, akkor a teljes ellátásért tiszték részéről napi öt korona, a legénység részéről pedig napi kettő korona fizetendő.

A sebesült legénység magánápolása megszünt.

A honvédelmi miniszter december hó 3-val beszüntette a sebesült legénységnek magánápolásba való elbocsátását. Pótzászlóaljanként lábadozó osztagok állíttanak fel, hol katonarvosok felügyelete alatt nyer tovább ápolást a kórházakból elbocsátott legénység. Ezen lábadozó osztagok parancsnokaivá nyug. törzstiszteket fognak kinevezni, kikhez a szolgálat ellátására két népfölkelő tisztet osztanak be.

Budapesten egy lábadozó osztag már meg is kezdte működését.

A honvédelmi miniszternek e nagyon üdvös rendelkezése általános meglepedést kelt, mert a falvakon alig jutottak orvosi kezelésbe sebesült harcosaink.

Ünnepélyes eskü.

A népfölkelő ujoncok ünnepélyes eskütelét folyó hó 6-án, vasárnap tartották meg.

Az 1. és 30. honvédgyalogezred, az I. honvédhuszárezred és az 1. honvéd tábori ágyuzezred ujoncai az I. Ferenc József honvéd. gyalogsági laktanyában délelőtt 9 órakor, a 29. honvédgyalogezred ujoncai a Budaörsi-uton levő új laktanya udvarán délelőtt 10 óra 30 perckor tették le ünnepélyesen az esküt.

Az I. Ferenc József honvéd gyalogsági laktanya udvarára kivonult ujoncok felett a parancsnokságot *Peterdy László* őrnagy, a 30. pótzászlóalj parancsnoka; a Budaörsi-uton levő új laktanya udvarára kivonult ujoncok felett pedig: *Szilágyi Béla* százados, a pótzászlóalj parancsnoka vette át a parancsnokságot.

A kivonult ujoncokhoz magyar és német nyelven a parancsnokok lendületes beszédet intéztek.

Az eskü letétele előtt a legénység részére a főváros különböző templomaiban istentiszteleteket tartottak.

Külföldről bevonultak utazási költségei.

Honvédelmi miniszteri rendelet szerint a mozgósítás alkalmából külföldről bevonult nem ténylegeseknek külföldi tartózkodási helyükről a monarchia határállomásáig felmerült utazási költségei — amennyiben a külképviseleti hatóságok részéről még meg nem történt volna — utólag térítetnek meg.

A külképviseleti hatóságok az általuk kifizetett utazási költségeket az illetők okmányaira (ajánlati lapokra, katonai (honvéd) igazolványra, stb.) rávezetik.

Amennyiben ily külföldön tartózkodó nem ténylegesek említett utiköltségek megtérítését kérelmezik, ebbeli kérvényeik, a megjelölt okmányokkal felszerelve a honvédelmi miniszterhez terjesztendők föl.

Legénységi jelentkező helyiség.

A m. kir. honvédkerületi parancsnokság épületében levő ifjusági céllövő helyiség a sebesült és beteg legénység jelentkezésére utaltatott ki. Az ifjuság lökiképzése csak rövid ideig fog szünetelni; addig, míg új megfelelő helyiséget nem fognak kiutalni a céllövő tanfolyamok számára.

Tiszti kard viselése.

Mindazon számenellenző tisztviselők, kik lovas csapatoknál mint számvevők működnek, a háboru tartamára gyalog tisztikardot viselhetnek.

Házasság.

Kisgeszényi *Szabó Ilonka* és Mitternburgi *Mitterpacher Gusztáv* cs. és kir. 101. gyalogezredbeli t. főhadnagy, magy. kir. államasvasuti hivatalnok házasságot kötöttek Szege-den 1914 november 15-én.

Vaskorona end egy főhadnagynak.

O császári és apostoli királyi Felsége legfelsőbb elhatározásával: az ellenség előtt tanusított vitéz és eredményteljes magatartása elismerésül: *Klemann István*, 4. honvéd tábori ágyuzezredbeli főhadnagynak, a hadidíszítményes 3. osztályu Vaskorona-rendet díjmentesen adományozta.

Sport.

Az Urlovasok Szövetkezete

1915. évi versenyeit az 1913. évi keretben és lényegében az akkori határnapok megtartásával írta ki és pedig:

Alag. Tavaszi meeting: március 28, 30. Április 1, 4, 5, 7, 9, 11.

Pozsony: május 3, 5.

Alag. Nyári meeting: június 3, 6, 8, 10, 13. Siófok: július 6, 8, 10, 11, 13.

Alag. Szeptemberi meeting: szeptember 5, 7, 8, 10, 12.

Alag. Novemberi meeting: november 4, 6, 7.

×

Az Urlovasok Szövetkezetének pozsonyi pályáján levő tribün-helyiségeiben 500 katonát szállásolnak el.

×

A háborus viszonyok miatt az urlovaslovak kiosztása az 1914. évben elmarad, helyette az Url. Szöv. az illető urlovasoknak háborus emlékermet szándékozik átnyújtani.

×

Az Urlovasok Szöv. is kivette a részét a hadi jótékonyaságból, amennyiben a Vörös kereszt részére 5000 K-át, a hadbavonultak családtagjai részére 5000 K-át adományozott; alagi telepén 16 sebesült befogadására hadi kiségitő kórházat tart fenn.

×

Az Urlovasok Szövetkezete a hadi kölcsönre 100,000 koronát jegyzett.

×

A siófoki versenypálya talajának megjavítása folyamatban van.

×

Az 1914. évben a legtöbbször lovagolt urlovasok sorrendje a következő: Reiter J. fhgy, Mr. Harrison, Sibrik S. száz., Krause K., Zangen B., Mr. Heatman, báró W. arda J. fhgy.

A háborúk veszteségstatisztikája.

A most dúló gigászi mérkőzés nagy arányai közepette, amikor Európa kultur és katonai nagyhatalmai — egypár kisebb állam bevonásával — élet-halál harcot vívnak, amikor több milliós hadseregek a modern technika minden csodás alkotásával felszerelten a végső lehetőleg küzdenek, természetszerűleg felvetődik annak kérdése, vajjon a fegyvertechnika fejlődése az emberi veszteségek fokozatos nagyobbodását vonja-e maga után?

Hősök véréből pirosult csatamezők nagy temetőiben fagyos, most már hólepte hantok alatt sok ezren alusszák örökké tartó álmukat csöndes, könnyű pihenésben... Dübörgő vonatok sokasága rohanva futja át a komor, elfakult téli tájakat, hogy szenvedő sebesülteit mielőbb a gondos ápolás meleg hajlékainak puha ágyaiba kerüljenek... A legjobb optimizmussal is oly benyomások ezek, mint-

nem mutatnak, hanem egy bizonyos maximum és minimum közti ingadozást.

Ha tehát két század hadviseléséből azt lehet megállapítani, hogy a veszteségek egy átlagos — emberileg elfogadható — szám (eddig kb. 12%) körül forognak, úgy joggal lehet számítani arra, miszerint a most folyó világháborúban, valamint jövőben sem lesz ettől lényegesebb az eltérés.

Hogy ez az emberi ész minden kigondolható furiangjával fokozott löhatás dacára sem éretik el, annak magyarázata abban rejlik, hogy az alkalmazkodó hadi elme raffinériája a védekezéshez, az előny csökkentéséhez mindig megtalálja a legjobb módot, eszközt és ellenhatást.

A multnak tapasztalataiból szabályul fel lehet állítani azt a tételt, hogy a veszteségek jövőben is csak az eddigi átlag körül lesznek és az ettől való esetleges kisebb eltérést csupán az fogja befolyásolni, hogy a löhatás és a védekezés (e

Kérdőzködések a hadbavonultakról.

Előzetőink kívánságára hadbavonult családtagjaikról szívesen kérdezősködünk és összeköttetéseinknél fogva a legrövidebb idő alatt válaszolunk.

*Illetékes helyekhez intézett kérdezőskö-
déseinkre e héten ismét számos hadbavonult sorsáról adtunk hírt hozzátartozóinknak. Ezek közül ez uton is közöljük:*

Benkő József cs. és kir. 2. sz. gyalogezred gépfegyver osztagbeli fegyvermester október hó 10-én Nowo-Miasto melletti ütközetben megsebesült és a hadosztály egészségügyi intézet utján ápolás végett a mögöttes országrész egy gyógyintézetébe szállítottatott Jelenlegi tartózkodási helye után tovább kutatunk.

Dr. Bertalan Zoltán, a 19. tábori vadászszázalaj hadapródjáról azon szomorú hírt vettük, hogy augusztus 28-án Paolow mellett (Lublintól délre) lefolyt ütközetben hősi halált halt. Eltemetési helye ismeretlen.

Tompa Gabriel cs. és kir. 2. sz. gyalogezred 5. századbeli egyéves önkéntes a Przemysl mellett Meriszow községnél még augusztus hó 8-án megsebesült, de elszállítása közben az ellenség által körülfogott. Valószínű tehát az a feltevés, hogy sebesülten orosz fogságba került.

Vass István hadnagy után megindított nyomozásunkra azt a felvilágosítást nyertük, hogy nevezett hadnagy a 24. honvéd gyalogezred II. zászlóaljánál sohase szolgált és ott ismeretlen. A kérdezősködésor megadott adatok tehát helytelenek voltak.

Izsó Vendel 20. honvéd gyalogezredbeli honvédről december hó elsejéről keltezve azon örvendetes közlést kaptuk, hogy jelenleg az ezred 4. századánál szolgál és egészséges.

Kupai István 10. hgye. 11. századbeli honvédről illetékes helyen közlik velünk, hogy a Krakó melletti harcokban megsebesült és valamelyik kórházba került Tovább kérdezősködünk.

Hajdu Gyula 10. hgye. 9. századbeli honvédpórtartálos ugyancsak Krakó melletti sebesült meg és valamelyik kórházba szállítottatott. Itt is tovább kérdezősködünk.

E héten a következők sorsa felől kértünk illetékes helyeken felvilágosítást:

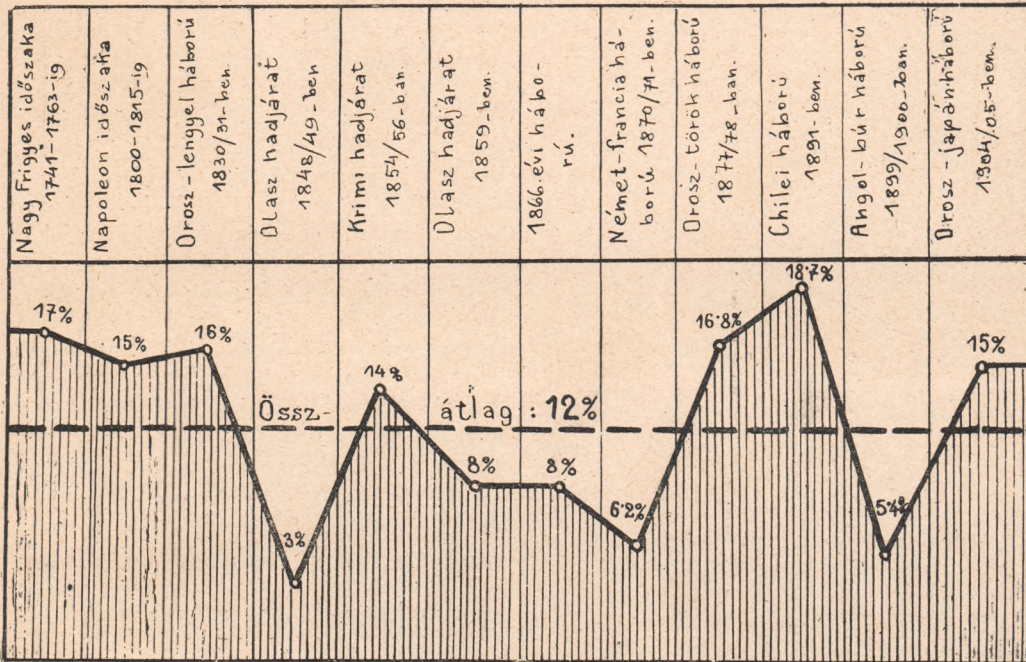
Bergl Rezső 1. népfelkelő gyalogezred 1. századbeli népf. hadnagy

Dr. Csernyánszky Gyula 31. honv. gy. ezredbeli e. é. önkéntes és

Sonogyi József 18. népf. gy. ezredbeli népfelkelő.

Dr. Grosz egyetemi tanár — főtörzsorvos.

O császári és apostoli királyi Felsege legfelsőbb elhatározásával: *dr. Grosz Emil* udvari tanácsost, a szemészet nyilvános rendes tanárát a budapesti egyetemen, a háboru tartómára a honvéd orvosi tisztikarban 1. osztályu főtörzsorvossá legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

Hadjáratok időszakok átlagos veszteség százaléka.

ha a jelen háboru lefolyásában sokkal véresebbnek mutatkozna a multnak bármelyikénél, hogy a humanitás hirdetése mellett a fegyverek még több életpusztítást végeznek.

Egy külföldi neves államférfiu is nemrégiben arról cikkezett, hogy az újabb háborúk mennyivel borzalmasabbak. De a laikusok nagy tömege is abban a meggyőződésben él, hogy a harcok mezején a halál mindjobban terjeszti ki kegyetlen, fekete szárnyait...

Az alábbi grafikon Nagy Frigyes korszakától, az orosz-japán háborúig, halottakban és sebesültekben a veszteségek átlagos százalékát tünteti fel. Közel két század statisztikájából alkothatunk következtetésekhez fogalmat. E hosszú idő alatt a fegyverek oly nagy fejlődésen mentek keresztül, hogy ezen adatok mindenféle latolgatásnak támpontul szolgálhatnak.

Látjuk, hogy a veszteségek nagysága váltakozó. Továbbá, hogy a számok sem következetes növekedést, sem csökkenést

gyűjtő fogalom alatt az összes harci ténykedéseket érti) arányszámait néha nem lesznek egyenlők (jó löhatás, rossz védekezés és fordítva); a kettő közti különbség azonban nem lesz sohasem nagy.

Megnyugvással tölthet el mindenkit az a tudat, hogy a modern lövedékek milliárdjainak sincs létszámhatása, mint volt az a tökéletlen előlötöltő fegyverek korában, amikor a lomha járásu golyók elől szinte ki lehetett térni.

Bodó János honv. főhadnagy.

Távíró, távbeszélő és távjelző

szolgálatban álló katonai állományu személy őrszolgálatban állónak tekintendő. Ezekre ugyanazon szabályok mérvadók, mint az őrön álló őrsemekre. Büntető jogi szempontból is így ítéltetnek meg, viszont mindama jogok birtokába lépnek, amelyek az őrszolgálatban állókat (fegyverhasználat stb.) a szolgálati szabályzatban előirt mérvben megilletik.

Elesett hősök.

Adrin Miklós hpd 32hgye
 Ady László hpd 21hgye
 Ambrus András főh 21hgye
 Bánó Manó hdgy 21hgye
 Becze István hdgy 21hgye
 Béres Gyula szds 45hmenzlj
 Bestall Gyula alezr 25hgye
 Bihari József hdgy 21hgye
 Blaskó Béla hpd 9hgye
 Blauhorn Lajos főh 17hgye
 Crénián Aurél szds 21hgye
 Csasz Ernő zls 21hgye
 Domiczek Győző őrn 45gye
 Ebenspanger Andor szds 20hgye
 Eckstein Gusztáv hpd jl őrm 102gye
 Elmer László szds 62gye
 Erdődi György hdgy 21hgye
 Erlacher József szds 77gye
 Fodor István 21hgye
 Fried Rezső hdgy 15 cs és kir. népfgye
 Fülöp Ákos hdgy 24hgye
 Fürthmaier János főh 5hatvad szd
 Glancz Armin szds 22hgye
 Gröger Rezső hdgy 15 cs. és kir. népfgye
 Grohmann Károly szds 20gye
 Grosz Fülöp zls 21hgye
 Gruber Ernő zls 21hgye
 Hasenöhrl Győző hdgy 15 cs. és kir. népfgye
 Hollaki Béla főh 24hgye
 Hoschna Alfréd hdgy 91gye
 Jnyhlik Ferenc hpd 32Lgye
 Jakab Károly hpd 21hgye
 Kastner Károly hdgy 6tvadzlj
 Kátai Pál szds 9hgye
 Kepes Jenő hpd jl őrm 19hgye
 Kercsó András zls 21hgye
 Klein Izidor hdgy 31hgye
 Klesz József zls 31hgye
 (Grünberg) Kohn Leisor hdgy 15gye
 Könya Sándor hdgy 21hgye
 Koref Ernő zls 15gye
 Koriak László zls 12hgye
 Kovács Aurél szds 21hgye
 Kreisel hdgy 14 cs. és kir. népfgye
 Kristosek hdgy 31hgye
 Kupferschmid Károly őrn II cs. és kir. népfgye
 Lampalzer Ferenc zls 28gye
 Léber Gyula hdgy 21hgye
 Létai Balázs hpd 21hgye
 Lichter János főh 22hgye gpog
 Linkes Győző főh 21hgye
 Litschauer Lajos hdgy 22hgye
 Luntz Ivo dr. hdgy II. cs. és kir. népfgye
 Malek Károly hpdjl 32Lgye
 Melhuba Adolf hdgy 88gye
 Merwald Rezső hdgy II. cs. és kir. népfgye
 Németh István hdgy 45hmenzlj
 Németh József hdgy 21hgye
 Németh Vilmos főh 22hgye
 Oberbacher Frigyes szds 28gye
 Ondrak hdgy 14 cs. és kir. népfgye
 Orbán Pál őrn 24hgye
 Pál Andor hdgy 22hgye
 Palczner Ede hdgy 21 hgye
 Paull Kamill hdgy 21hgye
 Paurer Károly főh 22hgye
 Penkel Alajos hpd 13Lgye
 Petermann Nándor hdgy 15 cs. és kir. népfgye
 Petőcz Károly hdgy 31hgye
 Pollitzer Ernő dr. hdgy 62gye
 Pulay István szds 19hgye

Radossevich (szokolováci) János hdgy 7tvadzlj
 Reimann Gyula főh 28gye
 Repeczky András hdgy 21hgye
 Richter Leó hdgy 15 cs és kir. népfgye
 Robitsek Mór hdgy 21hgye
 Rosenberger Lajos zls 22hgye
 Rotter Frigyes zls 57gye
 Rummy Sándor főh 21hgye
 Sanchez de la Cerda Albert főh légh oszt
 Schmidt József hdgy 21hgye
 Schneider Károly zls 35gye
 Schrom Frigyes zls 64gye
 Schubert Rafael hdgy 13 cs. és kir. népfgye
 Sinka József hdgy 28gye
 Somforean Arzén hdgy 32hgye
 Sreiber Nándor dr. hpd jl 9hgye
 Stieber Károly főh 82gye
 Stránsky Jaromir hpd 32Lgye
 Sychrava György szds 91gye
 Szabó (oroszhegyi) Lajos György főh 24hgye
 Szallós István hdgy 21hgye
 Sziberok Ferenc hdgy 9hgye
 Szilágyi Miklós hdgy 21hgye
 Tahora Pál hpd jl 20hgye
 Thym Ottó hdgy 4tgye
 Untereiner Ferenc hpd jl őrm 28gye
 Urbach Zdenko dr. hpd 102gye
 Vadász Ferenc főh 22hgye
 Váradí Géza zls 32hgye
 Váry-Oivasztó Árpád zls 32hgye
 Vas István hdgy 24hgye
 Verböczy Kálmán főh 21hgye
 Vigh Lajos főh 32hgye
 Vitályos Gábor dr. hdgy 24hgye
 Wald Frigyes zls 12hgye
 Weinberger Dániel hdgy 6 m. kir. népfgye
 Weissenstein Oszkár hdgy 28gye
 Willner Simon hdgy 6 m. kir. népfgye
 Winkler János hdgy 21hgye
 Wissky Ágoston szds 32hgye
 Würth Gábor zls 60gye
 Zatloukal Vladimir hdgy 35gye
 Zdunic Zvonimir hpd 28hgye
 Zitka Adolf főh 14 cs. és kir. népfgye

A katonák karácsonyi ajándéka.

A harc vonalban levő csapatainknak küldendő karácsonyi ajándékok kiszállítása természetesen sok nehézségekbe ütközik. Ezen kérdés végleges megoldásáig kézenfekvő az a gondolat, hogy a katonáknak szánt ajándékainkat a harctérre pótlásként utbainditott csapataink vigyék el a harc vonalban levő bajtársaknak. Bár a pótlásra szánt csapatok csak bizonyos időközökben indíthatnak utba, mégis ily módon biztosítottak tekinthető, hogy ezek a csomagok egyáltalán megérkeznek rendeltetési helyükre. A gyűjtő állomások, egyes lelkes gyűjtők tehát a leghelyesebben cselekszenek, ha az ajándékokat a póttestparancsnokságoknak küldik el, azon határozott kijelentéssel, hogy ezen csomagok a harctéren levő katonáknak szánt karácsonyi ajándék. Kívánatos, hogy ezen csomagok legkésőbb december hó 12-ig a póttest parancsnokságokhoz beérkezzenek. A póttest parancsnokságok ily értelemben utasítást kaptak, hogy az ilyen célra érkező adományokat elfogadják és gondoskodjanak, hogy azok a harc vonalban tényleg kiszállíttassanak.

Katonai tanácsadó.

Kérdés: Mikor kell a népfelkelő bemutató-szemlén megjelenőnek kérelmezni az önkéntesi karpaszomány viselhetésének engedélyét?

Felelet: Az önkéntesi karpaszomány viselhetésére engedélyt a népfelkelő bemutató-szemlén a bemutató szemlebizottságtól kell kérni és egyben a jogosultságot okmányszerűleg igazolni. Ha ezt elfogadják, akkor az engedélyt azonnal rávezetik a népfelkelő igazolványi lapra.

Kérdés: Ocsém 1912-ben soroztatott be és még azon év októberében bevonult a szegedi 5. honvédegyalozezredhez. 1913. évben súlyos betegségbe esett s ennek következményeképp végleg elbocsájtott. Kérem: meg kell-e jelennie a most folyó népfelkelő bemutató-szemlénél?

Felelet: Amennyiben fivére 1891. évben született, ez esetben egyelőre nem kell jelentkeznie; ellenkező esetben azonnal jelentkezzen az illetékes honvéd kiegészítő parancsnokságnál.

Kérdés: Folyó évi november hó elején tartalékos hadnaggyá lettem előléptetve, azonban még a mozgósítás elrendelésekor, mint polgári állásban nélkülözhetetlen a honvédelmi miniszter bizonytalan időre felmentett a bevonulás alól. Minthogy így minden nap parancsot kaphatok a bevonulásra, kérem: felszerelési járulékomat hol kaphatom már most meg, hogy előzetesen idejében felszerelhessem magam?

Felelet: Mindaddig, míg tényleges szolgálattételre be nem hivatik, nem illeti meg a felszerelési járulék, tehát azt majd bevonulásakor állományilletékes csapattestének gazdasági hivatalánál kell kérelmeznie.

Szemelvények orosz lapokból.

Évek óta rendszeresen foglalkozik az orosz sajtó az orosz hadsereggel. Különböző szempontokból világítja azt meg.

Az orosz-japán háború után Mensikoff a legnevesebb orosz publicista, akinek minden cikkét a cár felolvastatja magának azt fejtette, hogy az orosz hadsereg verhetetlen. Az orosz katona a világ legjobb katonája. A kudarc nem az orosz katonákon mult, hanem az orosz hadsereg idegen nyelvű generálisain. A kudarcot az idegen generálisok okozták — nem tudni nem-e tervszerűen — Rennenkamp, Stössel, Plehwe stb. stb.

Eme akkor nagy feltűnést keltő cikkére most nemrégiben Mensikoff vezércikkben mutatott rá a „Novoje Vremjában”. Megjegyzést nem fűzött hozzá, de mindenki eltalálja, hogy Rennenkamp tábornoknak a Mazuri tavaknál szenvedett óriás veszteségére célzott.

Mensikoff szerint a csuzimai katasztrófát a lengyelek idézték elő, akik a hadihajókon mint hajógépészek és technikusok voltak alkalmazva.

Az orosz sajtó az orosz hadsereget úgy számra nézve, mint felkészültség tekintetében a világ bármely hadserege felé he-

lyezi; sőt némely orosz publicista annyira ment, hogy szembeállította az egész Európa hadseregével.

Az orosz lapok a világháború alatt statisztikával bizonyítják, hadseregük fölényét. A statisztikát a következőleg állítják fel: Oroszország lakossága 160 millió, ennek kétharmadrésze asszony, gyermek és öreg, egyharmadrésze pedig fegyverképes. Ezek szerint Oroszországnak több mint 50 millió fegyverképes polgára van.

Ennek a nevenséges felállításnak, amely kitelejtí Oroszország vagyoni készülletlenségét, továbbá munició hiányát, ami az 50 millió katonához szükséges volna, csak az angol és francia sajtó esett áldozatául.

Az angol és francia sajtó híven átvette és közölte az orosz statisztikát.

Az orosz hadsereg verhetetlenségét és Oroszország biztos helyzetét, a berlini kongresszus után Andrássy Gyula külügyministersége alatt, — amikor szintén feszült volt a viszony Oroszországgal Bosznia-Hercegovina okkupálása miatt — Tatisceff orosz publicista, ki a berlini orosz nagykövetség magasrangú tisztviselője volt, következőleg csepetelte: Ha bennünket ellenség támad meg, annak, ha eredményt akar elérni, legelső sorban Moszkvát kell elfoglalnia.

Ehez pedig Európa egész hadserege kevés, mind Napoleon sorsára jutna, Moszkváig annyi az erőd, és a természetes akadály, hogy képtelenség addig bármely ellenséges haderőnek eljutni.

Ezután a cikk után indult meg a szövetségi tárgyalás Franciaország és Oroszország között, amely tárgyalásokban Tatisceff nagy szerepet játszott.

Ugyalátszik Franciaország akkor már elfelejtette, hogy Napoleont nem az orosz hadsereg állította meg utjában, hanem az orosz től, amely Napoleon hadseregét felkészületlenül találta. Napoleon ugyanis nyári ruhában — nyári felkészültséggel vezette hadseregét Moszkváig.

Most is az orosz sajtó az időjárásban bíz.

Napról-napra találunk cikkeket az orosz lapokban, amelyek azt hangoztatják, hogy a szövetségesek nem vontathatják fel ágyúikat és tréningüket a hó miatt. Elfeledik azonban azt, hogy a szövetségesek okultak Napoleon balsikerén és ellátták magukat szánokkal és minden olyan eszközzel, amely az orosz téllal megbirkózik.

Nagyhangu cikket közöl egy orosz publicista a Novoje Vremjában, egy beszélgetésről, amelyet még májusban Berlinben egy vezérkari ezredessel folytatott.

— Berlinben találkoztam — meséli e cikk írója — egy jó ismerősömmel, aki 15 évvel ezelőtt még hadnagy volt, most pedig ezredes a német vezérkarban. Ő maga elismerte a beszélgetés során, hogy az orosz hadsereg verhetetlen. Ezen meggyőződését azzal bizonyította, hogy az orosz hadsereg visszavonulásának nincs határa. Ha bevonulunk Varsóba, az orosz hadsereg visszavonulna Moszkvába, ha követjük őket Moszkvába, visszavonulnak Kazánba, Kazánból Szentpétervárra és így Vladivosztokig. A német hadsereg ezt a hatalmas visszavonulást nem tudná követni és

így lehetetlen az orosz hadsereget megverniük.

A hadsereg ellen az orosz sajtónak soha sem szabad irni, azt csak dicsérni szabad. Pedig az orosz hadsereg nagyon sok veszített háborút viselt. 1877-ben az orosz hadsereg sokkal erősebb volt, mint a japán háborúban, dacára ennek katasztrofális veszteségeket szenvedett Sipkánál és Plewnánál. Osman basa itt tönkre verte az orosz hadsereget.

Ha az orosz hadsereg tényleg olyan erős verhetetlen, miért hagyta, hogy a berlini kongresszus alkalmával Andrássy Gyula akkori külügyminiszter diktáljon. Miért tűrte, hogy okkupálja Boszniát?

Miért vágta zsebre az orosz külügyminiszter Andrássy akkori kijelentését „köszönje meg Oroszország, hogy a monarkia nem használta fel a kedvező alkalmat?”

Az orosz külügyminiszter hallgatott, mert nemcsak érezte Andrássy igazát, hanem azt is tudta, hogy Andrássy háta mögött áll a monarkia erős és harcra vágyó hadserege.

Tsalingarian Jakob.

Szerkesztői és kiadóhivatali üzenetek.

G. Péter segédjegyző, Biharrósa és Szécsi János Pola: mai számunk katonai tanácsadó rovatában választottunk kérdéseikre. — Dr. B. Gézné, Budapest. A közölt adatok nem voltak helyesek és így utánjárásunk — mint azt a „Kérdézősködések a hadbavonultokról” című rovatunkban is megírjuk — hiábavaló volt. Szíveskedjék a pontos adatokat nekünk újból megírni és akkor szívesen járunk még egyszer utána a kérdézősködésének. — K. Jolán, Alsókubin. Kérdésére már mai számunk katonai tanácsadó rovatában megtalálja a választ. — Gr. Bernát, Dusnok. Rockenstein Józsefről még eddig nem kaptunk hírt. Megsürgettük.

Felelős szerkesztő:

Dr. SIMON ELEMÉR országgy. képviselő.

A lapot a „Külügy—Hadügy” lapvállalat r-t. adja ki.

Merkantil-nyomda (Havas és Lehner) VIII., Németh-utca 27.

Tennis-rakettek, sport-eszközök, lovaglós- és sétabotok, tajték és borostyán dohányzószerek, önbortváló és hajnyíró gépek, zsebkesek, fésűk és kefék nagy választékban

HUBER J.

műsztergályos játék-áruházában
BUDAPEST, BAROSS-UTCA 47
Árjegyzék bérmentve.

HERMES

MAGYAR ÁLTALANOS VÁLTO-
ÜZLET RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

BUDAPEST IV.

Koronaherceg-u. 5 (Hermes-udvar).

Fiókpénztárak: V., Nádor u. 5. (Tözsdepalota); VII., Rákóczi-ut 20.; VII., Baross-tér 16. szám. — **Wien-i fiók:** 1. Stock im Eisenplatz 3. (vorm. Felix Epstein).

Foglalkozik katonai házassági óvadékok beszerzésével és az e célra szükséges okmányok megszerkesztésével és benyújtásával díjmentesen végzi el.

A napokban megjelent:

HANTOS ELEMÉR

orsz. képvis.

**A monarchia pénzügyi harc-
készültsége, mozgósítása és
hadviselése**

c. munkája, amelyet a Magyar Tudományos Akadémia idei nagygyűlése a Lévy díjjal jutalmazott.

A jelenlegi viszonyok között alig képzelhető munka, amely nagyobb érdeklődésre tarthat számot, mint Hantos műve, amely a katonai mozgósítás és hadviselés összes gazdasági és pénzügyi kísérő jelenségeit tárgyalja és kimutatja, hogy a monarchia nemcsak katonailag, hanem pénzügyileg is teljesen felkészülve néz elébe a háborús bonyodalmaknak.

◆◆◆ **Ara 3 korona.** ◆◆◆

Pesti Viktória Gőzmalom

Alapított 1866.

A legmodernebbül berendezett malom, évi őrlőképessége 1,500.000 métermázs buza és rozs.